

ΣΥΝΕΔΡΙΑ ΤΗΣ 18^{ης} ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1930

ΠΡΟΕΔΡΙΑ ΚΩΣΤΗ ΠΑΛΑΜΑ

ΠΡΑΞΕΙΣ ΚΑΙ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ

Προκηρύσσεται ἡ πλήρωσις δέκα ἐδρῶν ξένων ἐταίρων καὶ τριάκοντα ἀντεπιτελλόντων μελῶν τῆς Τάξεως τῶν Θετικῶν Ἐπιστημῶν.

Ἡ Ἀκαδημία ἀποφασίζει, ὅπως εἰς εἰδικὴν συνεδρίαν ἐορτασθῇ ἡ τεσσαρακονταετηρίδα τοῦ κ. Δ. Αἰγινήτου, ὡς διευθυντοῦ τοῦ Ἀστεροσκοπεῖου Ἀθηνῶν.

Ἡ Ἰταλικὴ Κυβέρνησις προσκαλεῖ τὴν Ἀκαδημίαν νὰ μετάσχη εἰς τὴν ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Ἰταλοῦ Ὑπουργοῦ τῆς Παιδείας ἰταλοελληνικὴν ἐπιτροπὴν πρὸς ἐορτασμὸν τῆς ἐκατονταετηρίδος τῆς Ἑλληνικῆς Ἀνεξαρτησίας.

ΚΑΤΑΘΕΣΙΣ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Ὁ Γενικὸς Γραμματεὺς καταθέτει τὰ πρὸς τὴν Ἀκαδημίαν ἀποσταλέντα βιβλία.

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ ΜΗ ΜΕΛΩΝ

ΙΣΤΟΡΙΑ.— Αἱ συνέπειαι τῆς συνθήκης τοῦ 1299 μεταξὺ Βενετίας καὶ Ἀλεξίου Καλλέργη, ὑπὸ κ. Σ. Θεοτόκη.

Ὁ ΙΓ' αἰὼν εἶναι διὰ τὴν Βενετοκρατουμένην Κρήτην ὁ αἰὼν τῆς ὑπὸ τῶν Βενετῶν πολιτειακῆς ὀργανώσεως αὐτῆς, συγχρόνως ὅμως εἶναι καὶ ἡ περίοδος τῆς ἱστορίας τῆς μεγαλονήσου ἥτις ἔχει ἀνάγκην διαλευκάνσεως. Πλὴν τῶν ἐπαναστάσεων, αἵτινες

διαρκοῦντος τοῦ ΙΓ' καὶ τοῦ ΙΔ' αἰῶνος πολλαχῶς ἐβασάνισαν τοὺς κατοίκους τῆς Κρήτης καὶ αἵτινες ἀναφέρονται ὑπὸ τῶν χρονικογράφων κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον λεπτομερῶς, πάντα τὰ ἄλλα ζητήματα, διοικητικά, κοινωνικά καὶ ἐκκλησιαστικά πλημμελῶς ἐμελετήθησαν.

Ὁ κυριώτατος λόγος τῆς ἐλλείψεως ταύτης εἶναι ὁ μέγας ὄγκος τῶν καταλειφθέντων ἱστορικῶν μνημείων. Ὡς καὶ ἄλλοτε ἔσχον τὴν τιμὴν νὰ ἀνακοινώσω εἰς τὴν Ἀκαδημίαν Ἀθηνῶν τὰ πορίσματα τῶν ἐν τῷ κρατικῷ ἀρχεῖῳ τῶν Βενετῶν μελετῶν μου, τὸ τεράστιον ὕλικόν, διοικητικόν, τοπικόν καὶ συμβολαιογραφικόν, τὸ ὅποῖον ὑπάρχει θησαυρισμένον εἰς αὐτὸ ἤθελεν ἀπαιτήσῃ ἐργασίαν πολλῶν ἐτῶν, θὰ εἶχομεν ὅμως τὸ εὐχάριστον ἀποτέλεσμα νὰ γνωρίσωμεν εἰς πάσας τὰς λεπτομερείας τὴν ὀργάνωσιν τῶν φραγκοκρατουμένων Ἑλληνικῶν τόπων μετὰ τὴν Δ' Σταυροφορίαν.

Τὸ θέμα, τὸ ὅποῖον σήμερον θὰ λάβω τὴν τιμὴν νὰ ἀνακοινώσω πρὸς ὑμᾶς, ἀνάγεται εἰς τὸν ΙΓ' αἰῶνα. Βάσις αὐτοῦ εἶναι μία τῶν πολλῶν ἐπαναστάσεων τοῦ αἰῶνος ἐκείνου τῆς Κρήτης, ἀλλ' ἥτις, ἕνεκα τοῦ μέρους τὸ ὅποῖον διεδραμάτισε κατὰ ταύτην ὁ ἐκ τῶν κορυφαίων Βυζαντινῶν ἀποίκων τῆς Κρήτης Ἀλέξιος Καλλέργης ἐνέχει μεγάλην σπουδαιότητα, διότι ἔσχε μεγίστην ἐπίδρασιν εἰς τὴν καθόλου μετὰ ταῦτα Βενετοκρατίαν.

Ὁ Ἀλέξιος Καλλέργης ἦτο ἀπόγονος μιᾶς τῶν δώδεκα οἰκογενειῶν, αἵτινες κατὰ τὸ 1182 ἀπεστάλησαν ὑπὸ τοῦ Αὐτοκράτορος Ἀλεξίου Β' τοῦ Κομνηνοῦ, μετὰ τὴν ἀποστασίαν τῶν στρατηγῶν Καρύκη καὶ Ραψομάττη, ὡς τιμαριῶχοι τῆς νήσου πρὸς εἰρήνευσιν αὐτῆς, τὴν τῶν Φωκάδων. Ὁ Ἰωάννης Φωκάς ἀρχηγὸς τῆς οἰκογενείας προΐστατο τῶν μελῶν αὐτῆς Γεωργίου, Ἰακώβου, Ἀνδρέου, Ἀλεξίου, Νικηφόρου, Μιχαὴλ καὶ Βάρδα. Οἱ ἀπόγονοι τούτων ἔλαβον τὴν προσωνομίαν Καλλέργαι ἐπὶ Βενετῶν. Ὁ Ἀλέξιος οὗτος Καλλέργης συνέπραξε μετὰ τῶν Βενετῶν πρὸς καταστολὴν τῆς ἐπαναστάσεως τῶν ἀδελφῶν Χαρτάτζη τοῦ 1271, ἥτις ἀφορμὴν μὲν εἶχε τὸν φόνον Κρητὸς ὑπὸ Βενετῶν, αἰτίαν δὲ τὴν ἐνθάρρυνσιν τοῦ αὐτοκράτορος Μιχαὴλ πρὸς ἀποτίναξιν τοῦ Βενετικοῦ ζυγοῦ.

Βραδύτερον ὅμως ἕνεκα τῆς κακοδιοικήσεως τῶν Βενετῶν καὶ τοῦ παραγκωνισμοῦ τῶν Ἑλλήνων ὁ Ἀλέξιος Καλλέργης ἐγένετο πολέμιος τῶν Βενετῶν καὶ τῷ 1283 ἐκῆρξε τὴν ἐπανάστασιν ἐκ τοῦ ὁροπεδίου Λασηθίου περιστοιχούμενος ὑπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ τῆς Κρήτης. Πλεῖστα εἶναι τὰ ἐπεισόδια τῆς ἐπαναστάσεως ταύτης ἥτις ἐπὶ 17 ἔτη συνεχῇ ἐτάρασσε τὴν Κρήτην.

Ἡ παράτασις αὕτη τῆς ἐπαναστάσεως ἔπεισε φαίνεται τὸν Καλλέργην ὅτι δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἀποτινάξῃ τὸν Βενετικὸν ζυγόν, ἐξ ἄλλου δὲ τὰ πράγματα τῆς αὐτοκρατορίας, πρὸς ἣν ἤλπισεν, ἔβαινον κακῶς καὶ ἀπεφάσισε νὰ τερματίσῃ τὴν ἐπανάστασιν συνθηκολογῶν πρὸς τοὺς Βενετούς.

Δὲν εἶναι ἀντικείμενον τῆς παρούσης ἀνακοινώσεως νὰ κρίνωμεν τὴν διαγωγὴν ταύτην τοῦ Καλλέργη, περὶ ἧς διάφοροι καὶ ἐν πολλοῖς ἀντίθετοι γινώμαι ἔχουσι γραφῇ ὑπὸ τῶν χρονικογράφων καὶ ἱστορικῶν.

Τὸ ἀληθὲς εἶναι ὅτι ἡ Βενετικὴ κυβέρνησις συνθηκολογοῦσα μετὰ τοῦ Καλλέργη ὑπερέβη τὰ ὅρια τῆς ἀνεκτικότητος, διότι καὶ τὰ συμφέροντα τῶν τιμαριούχων Βενετῶν ἀποίκων παρέβλεψε καὶ τοῦ Λατινικοῦ Κλήρου.

Ἡ συνθήκη αὕτη τοῦ 1299 μεταξὺ Βενετίας καὶ Καλλέργη πολλάκις ἐδημοσιεύθη εἰς Λατινικὴν, διὰ πρώτην δὲ φορὰν Ἑλληνιστὶ ὑπὸ τοῦ Gerland ἐν τῇ μελέτῃ αὐτοῦ τὸ ἀρχεῖον τοῦ Δουκὸς τῆς Κρήτης,

Μετὰ τὴν συνθήκην ταύτην ὁ Καλλέργης οὐδέποτε πλέον παρεσπόνδισε, ὑπεστήριξε δὲ τὴν Βενετικὴν κυριαρχίαν βραδύτερον εἰς ἄλλας περιπτώσεις.

Ἀλλ' ἡ συνθήκη αὕτη, ἂν καὶ ἡνόησε τὸν Καλλέργην καὶ ἐν μέρει τοὺς Ἑλληνας κατοίκους, ἐπέφερεν ὅμως πλείστας ἀνωμαλίας, κυρίως δὲ εἰς τὰ ἀφορῶντα τὰ κτήματα δι' ὧν συνετηρεῖτο ὁ Λατινικὸς κλήρος.

Κατὰ τῶν συμφωνιῶν τούτων διεμαρτυρήθη ὁ Πάπας Κλήμης Ε', τὰς διαμαρτυρίας τοῦ ὁποίου ἐν μέρει ἐδημοσίευσεν ὁ Φλαμίνιος Κορνήλιος εἰς τὸ περισπούδαστον ἔργον του *Creta Sacra*.

Τὰς διαμαρτυρίας ταύτας τοῦ Ποντίφηκος θὰ συνοψίσω ἐν τέλει τῆς παρούσης ἀνακοινώσεως, ἀφ' οὗ κατὰ πρῶτον περιγράψω ἐξ ἀνεκδότων πηγῶν τὴν ἐρήμωσιν, ἣν ὑπέστη ἡ Κρήτη διαρκούσης τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ Καλλέργη, εἴτε ἕνεκα τῶν συμπλοκῶν εἴτε κατόπιν διαταγῆς τῆς διοικήσεως, ὅπως μὴ οἱ ἐπαναστάται εὐρίσκωσιν ἄσυλον.

Καὶ πρῶτον ἐπὶ τῆς Δουκείας Ἑρμολάου Γιούστου (1293-94) τὸ ἐν Κρήτῃ συμβούλιον τῶν παρακλήτων ἐψήφισε τὴν ἐρήμωσιν (*dishabitatio*) τῶν χωρίων τῆς ἀκτῆς Λασηθίου (*Risa de Laxito*) κειμένων εἰς τὸ ἀνατολικὸν ἄκρον τῆς νήσου, διότι οἱ κατοικοῦντες ταῦτα Ἑλλήνες ἠπειλοῦν νὰ ἐπαναστατήσωσιν. Οἱ ζήμιοθέντες ἰδιοκτῆται οὐδόλως ἀπεζημιώθησαν, μόνον δὲ ὁ Νικόλαος Κορνάρος τοῦ Ἀνδρέου, ἐπιλεγόμενος Κορναρόλος εὐρισκόμενος ἐν Βενετίᾳ κατώρθωσε τὴν ἔκδοσιν διαταγῶν πρὸς τὸν Δοῦκα Κρήτης Βελλέτιον Ἰουστινιάνην περὶ ἀποζημιώσεώς του διὰ τὴν καταστροφὴν τοῦ χωρίου Λομβάρου, παρὰ τὴν γνώμην τοῦ μείζονος συμβουλίου τῆς Κρήτης, τὸ ὁποῖον ἔκρινεν ὅτι δὲν ὑπῆρχε λόγος ἀποζημιώσεως τοῦ Κορναρόλου.

Ἐπίσης κατὰ τὸν χρόνον τῆς Δουκείας Μάρκου Δανδόλου (1263-65) παρεχωρήθησαν πολλὰ νέα τιμάρια, πολλοὶ δουλοπάροικοι ἠλευθερώθησαν καὶ πολλὰ χωρία παρεχωρήθησαν μὲ προφανῇ ζημίαν τῶν κτηματιῶν τιμαριούχων. Κατὰ τὸν χρόνον τῆς δουκείας τοῦ Ἀνδρέου Ζήνου (1265-69) διατάχθησαν νὰ κατοικήσωσι εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς νήσου, πάντες οἱ κατοικοῦντες εἰς τὴν ἀνατολικὴν ἄκραν Λατῖνοι, ἀπελεύ-

θεροι, Βασμοῦλοι καὶ οἱ μὴ ὑπαγόμενοι εἰς τιμάρια δουλοπάροικοι μὲ προφανῇ ζημίαν τῶν κτηματιῶν τῆς ἄκρας ταύτης.

Κατὰ τὸν χρόνον τῆς δουκείας Μαρίνου Γραδενίγου (1282-85), ὅταν οἱ Χορτάτζαι ἀπέδρασαν τῆς νήσου, πολλοὶ δουλοπάροικοι τιμαριούχων ἠκολούθησαν αὐτοὺς καὶ πολλοὶ ἠλευθερώθησαν. Συγχρόνως ἠρημώθησαν γυναικῶν τὰ χωρία Ἀπάνω καὶ Κάτω Συβριτό, Ἄρνα καὶ ἄλλα, εἰς τρόπον ὥστε οἱ κτηματῖαι ὑπέστησαν μεγάλας ζημίας.

Ἐπὶ δουκείας πάλιν Ἀλβερτίνου Μαυροκινῶ (1290-93), ὅτε ἡ ἐπανάστασις τοῦ Ἀλεξίου Καλλέργη εὐρίσκετο εἰς τὴν ἀκμὴν τῆς ἠρημώθησαν πλεῖστα μέρη εἰς τὸ δυτικὸν ἄκρον τῆς νήσου, ἠλαττώθη ἡ κεφαλικὴ φορολογία ὅλων τῶν δουλοπαροίκων τοῦ μέσου καὶ ἀνατολικοῦ ἄκρου τῆς νήσου καὶ πολλοὶ ἀπληθευτέρωθησαν. Ταῦτα ἐγένοντο διὰ λόγους σκοπιμότητος. Αἱ ζημίαι αὗται τῶν τιμαριούχων καὶ τῶν κτηματιῶν συνεχίζονται καὶ τὰ ἐπόμενα ἔτη. Οὕτω ἐπὶ δουκείας Ἀνδρέου Δανδόλου (1294-98) ἀπηγορεύθη εἰς τοὺς τιμαριούχους νὰ ἔχωσι ζῶα καὶ νὰ καλλιεργῶσιν ὑπὲρ αὐτῶν τὰς γαίας τοῦ ἀνατολικοῦ ἄκρου τῆς νήσου, πολλοὶ δουλοπάροικοι ἠλευθερώθησαν, ἐδόθησαν εἰς δουλοπαροίκους πολλὰ τιμάρια στρατιωτικά, πολλὰ ἐπισκοπικὰ κτήματα, χωρία ὁλόκληρα καὶ κτήματα τῆς κοινότητος.

Ἡ ὑπόθεσις αὕτη τῶν ζημιῶν τῶν τιμαριούχων καὶ ἡ ἀναγνώρισις μόνον τῶν ζημιῶν τοῦ Κορναρόλου¹ ὑπῆρξεν ἀντικείμενον εὐρείας εὐτυχῶς συζητήσεως μετὰξὺ Βενετίας καὶ Κρήτης. Διότι ἀφ' ἐνὸς μὲν ἡ Βενετικὴ αὐθεντία ἐπεδίωκε νὰ πληροφορηθῇ λεπτομερῶς τὸ ζήτημα διὰ τῶν ἐγγχωρίων τῆς Κρήτης ἀρχῶν καὶ τῶν ἐπανελ-

¹ Χάριν ἱστορικοῦ καὶ δημοσιονομικοῦ ἐνδιαφέροντος θὰ ἀναφέρω ἐν συνόψει τὰς ζημίας τὰς προβαλλομένας ὑπὸ τοῦ Κορναρόλου :

1ον	Ἐκ δασμῶν, κανισκεύσεων καὶ ἀγγαρειῶν 33 δουλοπαροίκων πρὸς ὑπέρπυρα 7 κατὰ κεφαλὴν ὑπέρπυρα	231
2ον	Ἐξ 7 δουλοπαροίκων ἐλάμβανον ἑτησίως ὑπέρπυρα	52
		Ἐν ὅλῳ 283
3ον	Ἐκ τοῦ $\frac{1}{3}$ μεριδίου δουλοπαροίκων καὶ φράγκων (ἀπελευθέρων):	
	Μουτζούρια σίτου 860 } Ὅ σῖτος πρὸς ὑπέρπυρα 12 τὰ 100 μουτζούρια	
	Διὰ ἀροτριῶντας μουτζ. 340 } ἡ κριθὴ πρὸς ὑπέρπυρα 10 τὰ 100 μουτζούρια	
		ὑπέρπυρα 186.
4ον	Ἐκ τοῦ μεριδίου τοῦ μύλου μουτζούρια ἀλεύρου 400 πρὸς ὑπέρπυρα 20 τὰ 100.	
5ον	Ἐξ ἐνοικίου 11 περιβολιῶν ὑπέρπυρα 25.	
6ον	Ἐκ ποτιστικῶν γαιῶν βαμβανοφυτείας καὶ λίνου ὑπέρπυρα 8.	
7ον	Ἐξ ἀμπέλου μιστάτα οἴνου 700 καὶ πλεόν πρὸς 20 ὑπέρπυρα τὰ 100 ὑπέρπυρα 140.	
8ον	Ἐξ ἀπιδεῶν ὑπέρπυρα 30 ἐκ τῶν ἀχλαδίων.	
9ον	Ἐκ βοσκοτόνων ὑπέρπυρα 20.	
10ον	Ἐκ δεκαριᾶς καὶ πενταμεριᾶς ὑπέρπυρα 20.	

Ἐν ὅλῳ ὑπέρπυρα 743.

θόντων ρεκτόρων, ἀφ' ἐτέρου δὲ οἱ ζημιωθέντες τιμαριοῦχοι διὰ πρεσβειῶν καὶ ἀναφορῶν τῶν ἐπεδίωκον τὴν ἀναγνώρισιν τῶν ζημιῶν τῶν καὶ τῶν καταπατηθέντων προνομίων τῶν, οὕτω δὲ διεσώθησαν μέχρις ἡμῶν αἱ σπουδαῖαι αὗται πληροφορίαι.

Ἡ συζήτησις αὕτη κατ' ἀντιγνωμίαν τοῦ κράτους καὶ τῶν ἐνδιαφερομένων εἶναι λίαν ἐνδιαφέρουσα ἀπὸ ἱστορικῆς ἀπόψεως, διότι ἐκ ταύτης πληροφοροῦμεθα πῶς ἡ Βενετικὴ κυβέρνησις ἐσκέπτετο, ὅταν ἐλάμβανε τὰ μέτρα, διὰ τὰ ὁποῖα παραπονοῦνται οἱ τιμαριοῦχοι ὑπὲρ τῶν δουλοπαροίκων, καὶ ὅταν ἀπεφάσιζε τὴν ἐρήμωσιν ὀλοκλήρων ἐπαρχιῶν τῆς Κρήτης. Εἶναι ὅμως λίαν ἐνδιάφερον ὅτι, προκειμένης συζητήσεως περὶ παραχωρήσεων γενομένων εἰς τὸν Ἀλέξιον Καλλέργην διὰ τῆς συνθήκης, οὐδεμία δίδεται ἐξήγησις ἢ δικαιολογία, ἀλλ' ἀπαντᾶται μόνον, ἐδόθησαν εἰς τὸν Ἀλέξιον Καλλέργην.

Πλὴν τῶν παραπόνων τῶν τιμαριούχων, συγχρόνως σχεδὸν ὁ Πάπας Κλήμης Ε' διὰ Παπικῆς Βουλᾶς πρὸς τοὺς ἐπισκόπους Καστέλλου καὶ Γράδου διαμαρτυρεται διὰ τὴν γενομένην συνθήκην μετὰ Βενετίας καὶ Καλλέργη, διότι διὰ ταύτης ἐστερήθησαν τῶν ἐπισκοπῶν καὶ τῶν κτημάτων τῶν οἱ ἐπίσκοποι Καλαμῶνος καὶ Μυλοποτάμου καὶ παροτρύνει αὐτοὺς νὰ ζητήσωσι τὴν διάλυσιν τῆς συνθήκης μετὰ τοῦ Καλλέργη καὶ τὴν ἀποζημίωσιν τῶν ἐπισκόπων. Ἐκ τῆς διαμαρτυρίας ταύτης ἡ Βενετία δι' ἀντιπροσώπου τῆς διαψεύδει τὰς πληροφορίας τῶν ἐπισκόπων Καλαμῶνος καὶ Μυλοποτάμου, λέγουσα ὅτι ἡ ἀπώλεια τῶν ἐπισκοπῶν ἔλαβε χώραν πρὸ τῆς συνθήκης τοῦ Καλλέργη, αἱ δὲ συμβάσεις ἐκεῖναι ἐγένοντο τῇ ἐπινεύσει τοῦ ἀρχιεπισκόπου Χάνδακος καὶ αὐτῶν τῶν ἰδίων ἐπισκόπων.

Ἰνα δὲ ἡ Βενετία δικαιολογήσῃ τὰ μέτρα ταῦτα, ἔδωκεν ἐντολὴν πρὸς τοὺς ἐμπεπιστευμένους παρὰ τῇ Ἀγίᾳ Ἐδρᾷ πρεσβευτάς της, ὅπως ἐκθέσωσι τοὺς λόγους, οἵτινες ἠνάγκασαν τοὺς Βενετοὺς νὰ λάβωσι ταῦτα.

Ὡς λόγοι δὲ προβάλλονται αἱ διαθέσεις τῶν Ἑλλήνων Κρητῶν, οἵτινες ἀποκαλοῦνται αἰρετικοί, σχισματικοί, ἐπαναστάται τῆς πίστεως καὶ ἐχθροὶ τῶν Βενετῶν. Οὗτοι ἀποτελοῦντες πλῆθος ἐχθρῶν ἰσχυρῶν καὶ ἰσχυρογνωμόνων, ἦτο δύσκολον νὰ ἐκριζωθῶσιν ὑπὸ τῶν Βενετῶν ἢ νὰ περιορισθῶσιν αἱ κακίαι αὐτῶν. Ἐνεκα τούτων τὰ ληφθέντα μέτρα ὑπῆρξαν αὐστηρὰ καὶ πρωτοφανῆ, διότι οὕτω μόνον ἦτο δυνατόν νὰ ὑπερασπισθῶσι τὰ κτήματα τῶν πολιτῶν (Βενετῶν), τῶν ἐπισκόπων (Λατίνων) καὶ τῶν ἐκκλησιῶν (λατινικοῦ δόγματος). Τὸ ἀρχικὸν μέτρον τῆς διαιρέσεως τῆς νήσου εἰς 230 στρατιωτικὰ τιμάρια σκοπὸν εἶχε τὴν διαίρεσιν τῆς νήσου εἰς μικρὰς περιφερείας, τὰς ὁποίας νὰ δύνανται νὰ ὑπερασπίζωνται οἱ τιμαριοῦχοι πρὸς ἀσφάλειαν τῶν κτημάτων τῶν, τῶν τῶν ἐπισκοπῶν καὶ τῶν τῶν ναῶν, συγχρόνως δὲ νὰ καταπνίγῃσι τὰς κακίας τῶν ἐχθρῶν.

Ἀλλὰ καὶ διὰ τῶν αὐστηρῶν τούτων μέτρων ἀπεδείχθη ὅτι, λόγῳ τῆς θέσεως τῆς νήσου, τοῦ ἀνωμάλου ἐδάφους της καὶ τῆς ἐκτάσεώς της δὲν ἦτο δυνατόν νὰ

καθαρισθῇ ἐντελῶς ἐκ τῶν ἐχθρῶν, ἀφ' οὗ δὲν ἦτο δυνατόν νὰ καταδιωχθῶσιν εἰς τὰ κρυσφύγετα αὐτῶν οὔτε νὰ ἐμποδισθῶσι νὰ εἰσάγωσιν ὅπλα, πολεμοφόδια καὶ τροφὰς διὰ τῶν ἐρήμων παραλιῶν, διὰ τοῦτο ἐλήφθησαν τὰ μέτρα τῆς ἐρημώσεως ὁλοκληρῶν ἐπαρχιῶν, τῆς ἀπελάσεως τῶν ὑπόπτων κατοίκων καὶ τῆς παροχῆς προνομίων εἰς τοὺς δουλοπαροίκους καὶ ἄλλους, οἵτινες διὰ τούτου ἦτο ἐλπὶς νὰ παραμείνωσι πιστοὶ εἰς τοὺς Βενετούς.

Ἀποτέλεσμα τῶν μέτρων τούτων ὑπῆρξεν ἡ στέρησις τῶν κτηματιῶν ἀπὸ τῶν κτημάτων των καὶ ἡ παραμονὴ ἀκαλλιεργήτων τῶν τόπων ἐκεῖνων.

Ἡ Βενετικὴ Γερουσία ἀνεγνώρισε τὰς ζημίας ταύτας, ὡς πραγματικὰς, συγχρόνως ὅμως ἀρνεῖται οἰανδὴποτε ἱκανοποίησιν, προβάλλουσα τὰ δικαιώματά της. Τὰ δὲ δικαιώματα ταῦτα ἀπέρρεον ἐκ τῆς ὑπ' αὐτῆς ἐξαγορᾶς τῆς νήσου παρὰ τοῦ Μαρκίωνος τοῦ Μομφερράτου Βονιφατίου, παρ' οὗ ὅχι μόνον τὰ ψιλὰ κυριαρχικὰ δικαιώματα ἀπέκτησεν, ἀλλὰ τὴν πραγματικὴν κατοχὴν καὶ νομὴν τῆς νήσου, εἰς τρόπον ὥστε νὰ δύναται νὰ διαθέτῃ αὐτὴν κατὰ βούλησιν. Τοῦτο δὲ ἔπραξε κατανέμουσα ταύτην εἰς τιμάρια, τὰ ὅποια παρεχώρησεν εἰς εὐγενεῖς Βενετοὺς κατὰ βούλησιν. Ἐνεκα τούτου δὲ ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ λαμβάνῃ ἐκάστοτε τὰ μέτρα ἐκεῖνα, δι' ὧν ἐνόμιζεν ὅτι ἤθελεν ἐξασφαλίσαι τὴν νῆσον ἀπὸ παντὸς κινδύνου¹.

PHYSIQUE APPLIQUÉE. — Sur un procédé d'augmentation de la sensibilité des mesures ultramicrométriques et absorbo-micrométriques*. *Par M. Paul Santo Rini.* Ἀνεκοινώθη ὑπὸ κ. Κ. Ματέζου.

Dans ma précédente Communication² j'ai exposé un procédé de mesures ultramicrométriques et absorbo-micrométriques, dont le principe est basé sur la variation de la capacité électrique d'un condensateur d'exploration constitué par deux lames métalliques.

Pour augmenter la sensibilité de la méthode j'utilise depuis quelque temps un *condensateur composé à lames multiples* dont la construction s'inspire du principe du condensateur variable de radiophonie, où l'aire

¹ Αἱ πληροφορίες αὗται ἐξήχθησαν ἐκ τῶν *Libri Commemorali* τοῦ Βενετικοῦ ἀρχείου Τόμος 1ος φυλλ. 108 καὶ ἐξῆς, καὶ φύλλον 114 καὶ ἐξῆς. Ἀποτελοῦσι δὲ μέρος τῆς συλλογῆς τῶν πρεσβειῶν τῆς Κρήτης πρὸς τὴν Βενετίαν.

* ΠΑΥΛΟΥ ΣΑΝΤΟΡΙΝΗ. — Ἰδίᾳ μέθοδος αὐξήσεως τῆς εὐαισθησίας τῶν μικρομετρικῶν καὶ ἀπορροφομικρομετρικῶν μετρήσεων τῶν τάσεων ἐντὸς στερεοῦ.

² *Πρακτικὰ Ακ. Αθ.*, 5, 1930, p. 17.